

ILLADIS

Induit ut pulchros armis splendentibus artus;
Sed cursu volat effuso, portisque propinquat.
Qualis ubi abruptis fugit præsepio vinclis
495 Tandem liber equus, campoque potitus aperto;
Aut ille in pastus, armentaque tendit equarum,
Aut assuetus aquæ perfundi flumine noto
Emicat, arrectisque fremit cervicibus alte
Luxurians, luduntque jubæ, per colla, per armos.
500 Haud secus Iliaca descendens aureus arce,
Sol veluti ignivomus, toto de corpore fulget,
Exultatque Paris: rapido tunc Hectora cursu
Adsequitur, primum qua venerat obvia conjux.
Hinc prior adloquitur: Nimum te forte moratus
505 Hic fuero, ac duduim iratum exspectare coegi.
Hector ad hæc: Evidem non te, charissime, lento
Arguerim merito, est enim tibi robur, & acreis
In pugnas animus; sed enim prudensque, volensque
Detrectas onus interdum, vireisque remittis.
510 Cor magis hinc nobis irarum accenditur æstu
Quum tamen in Te germanum convicia fratrem
Teucrorum accipio, ingentum quos ipse malorum
Traxisti in cumulum; sed age, hæc nos Jupiter olim
Forte sinet melius componere, fas erit unquam
515 Si modo Cœlicolis patera libare capaci
Ædibus in patriis, Sigeo ab litore postquam
Expulsi Danai Argolicas vertantur ad urbeis.

V. 494. Qualis ubi. Comparationem hanc Latinam fecit Virgiliius, cuius ii sunt versus in 11. Eadem rudi Minerva imitatus fuerat Ennius, & pulchrius inde Torquatus Tassus Italus Poeta suæ Hierusalem lib. 9.

LIBER SEPTIMUS.

ARGUMENTUM.

Heleno suadente Hector optimum quemque Gracorum ad singularē certamen provocat. Novem inter duces Ajax Telamonius sorte deligitur, ipsosque quum strenue dimicasset, praecones, nocte ingruente, dirimunt. Postridie, pactis induciis, cadavera utriusque sublata sepeliunt, murumque Graci exstruunt, indignante Neptuno. Jupiter ipsis per noctem infesta futurorum presagia ostendit.

Ixerat, atque una portis bipatentibus ambo
In campū exierant, cædem, pugnamque frementes.
Ac veluti in lento luctantibus æquore nautis
Exoptata diu spirant quum flamina velis,
5 Expanduntque sinus læti, & blanda otia carpunt
Remigio ab longo, sic toto gramine Troes
Hectoris adventu exultant, Paridisque superbi.
Primus Areithoidem Paris occupat ense Menesthem
Arna devectum pingui, quem Philomedusa
10 Clavigero quondam peperit pulcherrima Regi.
Eionis cervicem Hector sub casside ahena
Transadigit ferro: Lyciorum ex agmine ductor
Dexiadem Iphinoum Glaucus configit ad altum
Hasta humerum, currus ut forte ascenderat altos.
15 Volvitur, atque olli solvuntur frigore membra.
Non tulit hanc stragem, magnoque a vertice Olympi
Ilicet in terras summo Jove nata Minerva
Descendit commota animum. Contra obvius ipsam
Pergamea ex arce intuitus properabat Apollo,
20 Mœnia cui Trojæ, & Priami cui regia cordi.
Et procul: Ecquidnam ingenti turbata furore
Diva venis? an opem Danais latura comatis?

Nam neque te credam Teucrum tetigisse laborem.
 At tristeis jam pone minas: sat luce sub ista
 25 Funebris, Martique datum, requiescere turmas
 Nunc sine, mox iterum pugnas, Martemque retractent,
 Donec erit finis, Priami regna inclyta quando,
 Resque Asiae vobis concessum everttere fatis.
 Huic Dea: nil renuo, mitte hanc de pectore curam.
 30 Qui tamen ardenteis animorum extinguier æstus
 Posse putas? Contra adfatur quam Phœbus Apollo:
 Hectoris invictum robur, mentemque ciere
 Fert animus, velit ut solus se opponere soli
 Cui Danaum cumque, & sævo contendere Marte.
 35 Ductores Grajum indignantes, Hectora contra
 Ire parent, juvenisque ausus frænare superbos.
 Sic Phœbus, paretque Deo Tritonia Pallas.
 Audiit hæc Helenus, Phœbo quo charior ullus
 Non fuit, aut cœli auspiciis præstantior alter.
 40 Advolat, & fratrem verbis adfatur amicis:
 Optime Priamidum, fraternis credere dictis
 Anne velis? Teucros, Grajusque hinc inde comanteis
 Stare jube. Tu ductorum in certamina quemque
 Dura voca, nec enim hic vitæ tibi terminus hæret.
 45 Hæc me Dii docuere, viceis sic torquet Olympus.
 Sic ait, insiluitque Hector, totosque per agros
 Stare jubet Troas, Grajorum sistit Atrides
 Inde acies, sedet & Phœbus, sedet aurea Pallas
 Ingentem Jovis ad fagum, ramosque comanteis
 50 Vulturibus similes, taciti gaudentque tuendo
 Bellatorum acies clypeisque, hastisque coruscis,
 Horrenteisque agros galeis, ceu flamine primo
 Surgentis Zephyri ponto diffunditur horror,
 Nigrescuntque undæ: mediis tum Trojus Hector:
 55 Dardanidæ, & vos Grajorum gens optima bello,
 Accipite hanc, quæ nunc animo sententia surgit.
 Fœdera quandoquidem fecerunt irrita Divi,
 Et mala Saturno genitus molitur utrisque

Arx donec Priami, turritaque Pergama flammis
 60 Corruerint, vos aut domiti spolia inclyta Teucris
 Liqueritis longis ratibus maria alta remensi.
 Sunt (equidem novi) fortissima robora Achivum.
 Horum si cuivis furor est, & conscientia virtus,
 Audeat, & mecum tentet decernere ferro.
 65 Ajo etenim, dicto testis mihi Jupiter esto:
 Si me ille exanimem Stygias demittat in umbras,
 Arma quidem ferat ad naveis; at corpus in ædeis
 Ferre sinat patrias, charorum ut ritè meorum
 Ultimo honore fruar, tumuloque recondar avito.
 70 Quod mihi si optanti annuerit crinitus Apollo
 Ut ferro hunc perimam, exuvii induitus opimis
 Hinc abeam Phœbi sacras latus ad aras,
 Affigamque tholo; at mortalia membra Pelasgis
 Ferre sinam, justa ut solvant postrema sepulto,
 75 Addant & tumulum extremam prope litoris oram,
 Quem nauta angustum dum præterit Hellespontum
 Ostendens olim, jacet hic fortissimus heros
 Grajusque dicat, vicit quem Trojus Hector.
 Sic quondam, seri invideant ea facta nepotes.
 80 Hæc ait, & Danaum proceres pudor excitat ingens,
 At cohabet timor incertos, hærentque, silentque.
 Increditas tandem, ac frendens Menelaus Atrides:
 Me miserum! o non Argivi, sed Achaei, inquit.
 Siccine nullus erit (proh dedecus) Hectora contra
 85 Tendere qui velit armatus? Sed fata sedenteis
 Vos hic dura premant, excors, ingloria turba,
 Per me equidem licet, incedam contra obvius ipse.
 Vicerit is data cui fuerit victoria cœlo.
 Talia præfatur, poscitque interritus arma.
 90 Et postrema quidem, tibi Rex Menelæ, fuisse
 Illa dies, armis quoniam præstantior Hector,
 Ni Danaum proceres, Agamemnonque ipse furentem
 Sedassent animum, fatur cui talia frater:
 Insanis Menelæ? virum qui tendere contra

95 Armatus tentes virtute, & robore longe
 Præstantem? horrescunt fortissima pectora Grajum,
 Ipseque Pelides horrescit maximus armis
 Occursare viro, ac telo expectare ruentem.
 Quare hanc mitte, precor, curam, tacitusque quiesce.
 100 Haud deerit qui Priamidem intrepidumque, ferumque,
 Atque avidum pugnæ fulgente coercent hasta.
 Ille quidem, reor, exstructas persolvet ad aras
 Vota lubens si uxorem iterum, gnatumque reviset.
 Hæc loquitur, flectitque animum, nec recta monenti
 105 Abnuit Atrides Menelaus, & arma ministri
 Certatim detracta humeris in tecta reponunt.
 Adstanteis sic adfatur Neleius heros:
 Eheu! quis luctus terras invadet Achivas?
 O quos Myrmidonum Peleus ductorque, paterque
 110 Cornipedum domitor dabit alto e pectore questus?
 Qui me multa rogans tectis lætatus in altis
 Ductorum voluit gnatosque, patresque doceri
 Cunctorum. Nunc ille graveis ad sidera palmas
 Vota vovens feret, ut tristeis Plutonis in ædeis
 115 Ire sinant animam, ac terreno ab corpore solvi
 Hectoris ob furias, & verba minacia Reges
 Quum pavidos torpere sciat, tacitosque sedere.
 O Divum Pater, o Phœbe, ac Tritonia Pallas!
 Essem utinam juvenis, qualis prope moenia Phe^x
 120 Iardani ad ripas, quum longis Arcades hastis
 Pugnarent, Pyliæque manus, Celadontis ad undam.
 Quos inter primam ante aciem fortissimus heros
 Stabat Ereuthalion Divis par robore & armis.
 Regis Areithoi thoraca induitus ahenum,
 125 Et clypeum ingentem, & surgentem casside cristam,
 Regis Areithoi, insigni quem nomine gentes
 Clavigerum dixerat, etenim non ense, nec hasta,
 Ferrata sed enim clava rupisse phalangas
 Bellator solitus. Fraude hunc, atque arte Lycurgus
 130 Non vi (nam quid enim vi posset?) fraude peremit

Calle interceptum angusto, nullum unde furenti
 In clava auxilium, & medium transverberat hasta.
 Volvitur ille extensus humi, fulgentiaque arma
 Donum ingens Martis solitus gestare Licurgus.
 135 Ille gravis senio famulo dat Ereuthalionis,
 Queis hic insignis Pylios fortissimus omneis
 Evocat in pugnam: trepidant, hærentque, nec ullus
 Fortunam tentare manu pterritus audet.
 Infremui, minimus quanquam, atque novissimus armis,
 140 Conseruique manum, nec cœptis optima Pallas
 Defuit, atque virum virtute, & mole superba
 Præstantem occidi his manibus, fulvaque jacebat
 Multus humo, totoque ingens extensus in agro.
 Tali utinam fruerer nunc robore, Dardanus Hector
 145 Non responsa diu jactans speraret Achivum.
 At vos, Grajugenum clarissima nomina gentis
 Hæretis famæ immemores, tacitique sedetis.
 Hæc ait, acceditque animos, tunc agmine toto
 Surrexere novem: primus consurgit Atrides,
 150 Dein Tydeo gnatus bello insignis Diomedes,
 Surgunt Ajaces gemini, Mavortia proles,
 Idomeneusque, atque Idomenei comes impiger armis,
 Meriones similis Marti, atque Evaemone natus
 Eurypilus, clarusque Thoas, & fortis Ulysses
 155 Ingeminantque minas, famaque excellere certant.
 Nestor queis prudens rursum sic ore profatur:
 Sortibus est opus, hic etenim Graisque placebit,
 Cui sors obtigerit, simul ipsum forte juvabit,
 Si pugnam incolumis, cædemque evaserit atram.
 160 Sic fatur, parentque duces, sorteisque notabant,
 Quisque suam, galeaque omneis exceptit Atrides.
 Hæc inter tacitis pulsabant sidera votis
 Grajugenæ: O vel si Ajacem, aut Diomedea magnum
 Sors daret, aut claræ moderantem sceptra Mycenæ!
 165 Interea sortem concussa ex casside Nestor
 Omnibus optatam votis trahit, undique præco.

Ductorum hanc properans per picta sedilia monstrat.
 Abnuerunt reliqui; at sortem Salaminius Ajax
 Arripit, agnoscitque manum, consuetaque signa,
 170 Exultansque animis, Sors, inquit, sors mea, chari.
 Gaudeo. Priamidæ uec rursum impune licebit
 Temnere ductores, ferroque lacessere Grajos.
 Vos, ego dum Marti accingor, prece supplice summum
 Implorate Jovem, ne quis tamen invidus obstet,
 175 Vobiscum taciti, aut coram (quid enim inde timendum?)
 Nam neque nolenteni vi quisquam, aut moverit arte
 Ignarum, nec enim usque adeo imprudensque, rudisque
 Natalemque domum, & patriam Salamina reliqui.
 Nec plura his, Regemque Jovem; patremque Deorum
 180 In cœlum intenti Danai sic voce precantur.
 Summe parens, Idæ, Deum, Rex ætheris alti,
 Da ut crudo domitus ferro Tros occidat Hector,
 Aut tibi si Priami domus est, & Pergama cordi,
 Hæreat, & neutri hanc tribuat Victoria laudem.
 185 Talibus orabant: heros fulgentibus armis
 Cingitur interea, & medium procedit in æquor,
 Ingenti quantus sese fert mole per agros
 Sanguineus Mavors, quum Jupiter horridus urbis
 Excitat, & Regum turbat discordia menteis.
 190 Talis, vallum ingens Grajorum, ingentibus Ajax
 Passibus ingreditur latus, torvum ore minaci
 Subridens, validamque manu quatit efferus hastam.
 Argivos spes magna movet, gaudentque tuendo,
 Pallescunt Troes, gelidusque per ima cucurrit
 195 Ossa tremor, stupet ipse metu Priameius Hector,
 Crebraque terrifico subsultant pectora pulsu.
 Cedere nec retro in turmas tutumve, decensve.
 Acceditque Ajax, magnæ cui turris ad instar
 Consurgit clypeus, quem Tychius arte magistra
 200 Quondam fecit Hyle in pulchra, variumque, gravemque.
 Ille boum ingentum addiderat præstantia septem
 Tergora tergoribus, octayum denique cunctis

Induerat super, & fulvo concluserat ære.
 Hunc ille anteferens prope constitit, atque ita fatur:
 205 Experiare licet, Teucrum fortissime, nunc ò
 Solus cum solo, Argivum quos agmina Reges,
 Ductoresque ferant Pelidem præter Achillem
 Hostileis rumpentem acies, animumque leonis
 Pectore gestantem, qui nunc in puppibus altis
 210 Lenta fovens odia in Regem indignatur Atridem.
 Sunt, inquam, plures, tecum qui cernere ferro
 Possuntque, ardentque, idque etiam nos possumus, aude.
 Hector ad hæc: Quid me, vir prætantissime, verbis,
 Imberbem veluti puerum, mollemve puellam
 215 Martis ut ignarum terres? callemus & artem!
 Nos pugnæ, & clypeum nunc destrum, nuncque sinistrum
 Circumferre manu, aut volucres inflectere currus,
 Vel gressum ad sævi numeros componere Martis.
 Nunc tamen hæc valeant, nec te tantum artibus ullis,
 220 Sed vi (possim utinam) ferroque invadere aperto
 Est animus. Dixit, telumque emisit in auras
 Turbine contortum ingenti, taurinaque terga
 Sex ictu secat, & tegmen perrumpit ahenum;
 Septena sed enim postremum in pelle resedit.
 225 Deinde hastam intorquet validam Telamonius heros,
 Illa per & clypei tranat septemplicis orbem,
 Loricamque rigentem auro, & mollem ilia juxta
 Perrupit tunicam, flexu sed corporis Hector
 Vix fatum effugit. Vulsis tum cominus hastis
 230 Carnivori veluti nemora inter densa leones
 Fulminei vel apri, immensum quæs pectore robur,
 Alter in adversum ruit, & prior Hector in hostem
 Pinum agit ingentem, verum alto ferrea cuspis
 Ære sonat pulsa, & terram reflexa momordit.
 235 Ast Ajax scuti extremas connixus ad oras
 Cervicem super Hectoreo de corpore stringit.
 It crux; at non Priamides hoc segnior Hector
 Secessit retro, & saxum, quod forte jacebat

- Nigrum, ingens, asprum magno cum turbine torquet
 240 Insonuere alto clypei procul æra fragore.
 Hinc majus longe abreptum Salaminius heros
 Coniicit immensa in dextram connixus opum vi,
 Æraque confregit clypei: & genua utraque magno
 Pondere percussit: provolvitur ille supinus,
 245 Innixus clypeo; sed lapsum erexit Apollo
 Actutum, jamque erectis hinc ensibus, atque hinc
 Irruerent, fusoque maderet sanguine tellus,
 Ni gemini in medium præcones, Trojus alter,
 Alter Grajugena, Idæus sermone disertus,
 250 Thalbybiusque interpositis certamina dextris,
 Placassentque animos. Fandi tunc arte peritus
 Sic prior Idæus: Satis o, jam parcite summo
 Gens dilecta Jovi, Martis stirps inclyta uterque,
 Parcite, nox ruit, at nocti parere decorum est.
 255 Sic præco, hunc contra adfatur Telamonius Ajax:
 Quid me, chare, mones? Trojanum hæc dicere fas est
 Hectora, qui Danaos, meque in certamina adegit.
 Incipiat, cedemus agris, si cesserit, & nos.
 Hector ad hæc: Ajax, quando tibi numina robur,
 260 Atque animū ingentem dederunt, mentemque sagacem,
 Et reliquos hasta longe præcedis Achivos,
 Nunc moniti pugnaque truci abstineamus, & armis
 Mox rursum adversi pugnabimus, alteri honorem
 Dum Deus, & fortuna dabit: nox incubat atra,
 265 Et nocti parere decet, tu in castra profectus
 Depictasque rateis, sociorum fida tuorum
 Pectora, delectosque duces recreabis Achivum;
 Nos urbem magnam ingressi, patriosque penateis,
 Trojanosque meos, matresque, altaria circum
 270 Quæ modo conceptis pulsabunt æthera votis.
 Munera quin etiam accipiamus pulchra, demusque
 Nos inter mutuo, ut dicant Danaique, Phrygesque:
 Pugnare quidem succensi laudis amore,
 Arma infensa manent; sed amico fœdere mentes

- 275 Convenere virum. Hæc fatur, clavisque rigentem
 Argentoque ensem, vaginamque ære coruscum,
 Baltheum & insignem ductori tradit habendum.
 Ast Ajax magnis fulgentia cingula bullis
 Priamidæ donat. Simul hinc digressus uterque,
 280 Ille aciem Danaum, hic Teucros, murumque petebat.
 Mirantur Phryges, atque iterum, juvat usque tueri
 Ajacisque manu elapsum, incolumemque, nec ipsis
 Sat credunt oculis, plausuque ad mœnia tendunt.
 Ajacem parte ex alia in tentoria Graii
 285 Regia ducebant gaudentem Marte secundo.
 Ut ventum in sedeis quinqueannem, maxime, taurum
 Jupiter, Argivum ductor tibi destinat aris.
 Undique decursant famuli, pars pinguis nudis
 Tergora diripiunt costis, & viscera curant.
 290 Pars in frustra secant, verubusque trementia figunt.
 Disponunt alli flamas, & tergora torrent,
 Lætaque regificis celebrant convivia mensis.
 Perpetuique bovis tergo Rex ipse Agamemnon
 Accipit Ajacem, & primo dignatur honore.
 295 Posquam exempta fames. & amor compressus edendi.
 Multa senex longo Nestor sermone serebat,
 Consilio cuius steterat victoria Graiis,
 Adstantisque inter placido sic ore profatur:
 Atride, & lecti Danaum patresque, ducesque,
 300 Quot Martis vis sæva viros in Tartara ferro
 Miserit, & quanto permixtas sanguine limphas
 In mare præcipitent Xanthus, Simoisque videtis.
 Ergo novo Phœbus lustret quum lumine terras,
 Arma, sine, & tristes pugnæ, cædesque quiescant:
 305 Interea socios, inhumataque corpora plaustris
 Convehere ad naveis, flammisque cremare licebit,
 Ossaque lecta cadis tegere, hæc ut quisque propinquis.
 Hinc referat patrias quondam delatus in oras.
 Aggere tum multo tumulum prope litora cunctis
 310 Communemque rogum propter statuamus, & altas

32

I L I A D I S

- 32 Hinc , atque hinc turreis , castrisque , & puppibus ipsis
Mumentum ingens , totidemque ex ordine portas ,
Qua in campos equiti facilis cursusque , recursusque .
At parte externa fossam duxisse profundam
- 315 Juverit , ac latam , peditem quæ arcere ruentem ,
Atque equitem possit , Teucros si forte superbos
Mars juvet , atque ignem ratibus , flammamque minentur .
Hæc senior , plauduntque duces , parentque volentes .
Nec minus & Priami sublimi Troes in arce
- 320 Conveniunt trepidi , Antenor quos vocibus istis
Adloquitur prudens : Quid longa Pergama clade
Conterimus , cives , sociique , & perdimus annos ?
Quin sapimus tandem , atque Helenam , gazamque potenti
Reddimus Atridae ? Quid rursum foedera contra ,
- 325 Juratamque fidem pugnamus inutile bellum
Religione Deum contempta , & vindice cælo ?
Nec plura effatus senior , cui talia contra
Causa mali tanti Paris ore effatur acerbo :
Istane , Tu , Antenor , ingrata , indignaque nobis
- 330 Persuadere velis ? Nosti meliora , tuisque
Utiliora loqui , atque animos inflectere dictis .
Seriane hæc loqueris ? mentem tibi numina certe
Invertere Deum , contra hæc in pectore conde
Nostra tamen : Lædeam Helenam , nego , denego nunquam
- 335 Grajugenis reddam ; sed opes quas Pergana cumque
Advexi , reddam Atridis , plureisque libenter
Adjiciam ex propriis . Dixit , tacitusque resedit .
Tum senior Priamus Divis par mente sagaci
Dardanides fundit pacato has pectore voces ;
- 340 Nunc potu , vireisque cibo reparate labanteis ,
O socii , civesque mei , vigilisque per agros
Excubias agite , & primo quum fulserit ortu

V. 320. *Antenor.* Inde hic , & Æneas veluti traditores , & ho-
stes patriæ habiti , quod de Ænea infra : inde uterque in Italianam
fugere compulsus est post Trojæ excidium . Vide infra .

L I B E R VII.

33

- Alma dies , præco ad naveis Idæus Achivas
Verba ferat Paridis , lis unde exorta , malumque est .
- 345 Quin geminos etiam Atridas hortetur , ut armis
Hinc positis , atque hinc prostrata cadavera campis
Convehere , & sacris liceat comburere flammis .
Mox Martem horrisonum tentabimus , ultima donec
Alterutri æternum dederit victoria nomen .
- 350 Talia Rex Priamus , paret cui Dardana pubes ,
Indulgent epulis turmatim , & Sole recenti
Præco iter ingreditur Gravorum in castra , rateisque ,
Qua Argivi Regis præcelsa in puppe sedentes
Ductores primi summis de rebus agebant .
- 355 Adstitit , & placidis compellat vocibus ultro :
Atride , clarique duces , Priamique , patrumque
Hæc mandata fero : Paris ipse ingentis origo ,
Fonsque mali , gazam immensam , quam pupibus olim
Advexit profugus (periisset gurgite in alto
- 360 Ille prius) . spondet Menelao reddere Regi ,
Eque opibus plura his etiam conjungere avitis
Tyndaridem modo non Helenam quæratve , petatve .
Hæc si grata sedent animis bella aspera cessent ;
Sin vero , inducias saltem Rex maximus orat
- 365 Dum truncos artus , & corpora luce carentum
Colligimus , flammæ extremo ac dignamur honore .
Mox Martem indomitum , & pugnas tentare licebit ,
Victores donec dirimat , sorsque ultima victos .
Nec plura his , Danai exspectant responsa silentes .
- 370 Tum Tydæo satus intrepido sic pectore fatur :
Non quis opes mihi , non Helenam si traderet , ullus
Nostrorum accipiat : nutat jam Troja , vel infans
Viderit , & meritis sors imminet ultima Teucris .
Talia Tydides loquitur , plausuque secundo
- 375 Assensere omnes Danai . Rex ipse ministrum

V. 364. *Indicias.* Secunda producta invenitur apud alios , hic
autem carminis necessitate correpta .

Sic tandem adfatur: Quæ sit sententia Graiis
 Audisti satis, hæc mi etiam arrietque, placetque.
 Quod pacem exanimis, & Martis sorte peremptis
 Oratis, non invideo, nec justa recuso.
 380 Nullum cum victis certamen, & æthere cassis.
 Fœderis altisonans testis Saturnius esto.
 Dixerat, atque altum Divis sceptrum extulit aureum.
 Carpit iter subito Idæus, portisque propinquat,
 Atque arcē in summam properat qua plebsque, ducesque
 385 Adfuerant urbe ex tota: & responsa Pelasgum
 Solliciti exspectabant. Hic mandata minister
 Exponit coram. Extemplo Graiique, Phrygesque
 Accingunt omnes operi, vixque arva profundo
 Surgens Oceano, placidoque è gurgite Phœbus
 390 Lumine lustrabat primo, quum pace sequestra
 Per campos Teucri, mistique impune Pelasgi
 Occursantque sibi mutuo, pariterque laborem
 Sortiti, ingenteis vectant e montibus ornos,
 Mortaleisque virum exuvias olli, atque cruentos
 395 Turmatim imponunt plaustris stridentibus artus.
 Tum nosci haud facileis, taboque, & pulvere nigro
 Fœdatos vultus, charorum & membra suorum
 Flumine perfundunt puro, purgantque dolentes.
 Verum altos gemitus, & inaneis ire querelas
 400 Laomedontiades prohibet, tum stragis acervum
 Nec numero, nec honore cremant, atque undique vasti
 Certatim crebris collucent ignibus agri.
 Urbem deinde petunt, questum alto in pectore condunt.

V. 378. *Quod pacem.* Hic, sicut & 280. Virgiliani versus sunt
 ex II, ubi paria Æneas Latini Regis oratoribus respondet.

V. 390. *Quum pace sequestra.* Versus Maronianus in II, ubi
 similes inducie Trojanos inter & Rutulos. Similes inducias, & la-
 bores Trojanorum, & Latinorum habes apud Virgilium in II.

V. 400. *Laomedontiades prohibet.* Ne hujusmodi lamentationibus
 in prælia tardiores fierent civium animi.

Nec minus & mœsti diversa in parte Pelasgi
 405 Innumeræ struxere pyras, & corpora passim
 Imposuere rogis, ululatumque ore dedere,
 Mœrentesque altum cinerem, & confusa ruebant
 Ossa focus, dein castra petunt, pictasque carinas.
 Jamque dies, nec certa dies, lucis sed opacæ
 410 Prima rudimenta, ac dubiæ confinia noctis,
 Impigra quum juvenerum manus alto ab litore magnum
 Adgressi tumulum statuunt simul omnibus unum.
 Communemque rogum propter, murosque præaltos,
 Turreisque, & totidem stridenti cardine portas
 415 Adjiciunt opera ingenti, fossamque profundam,
 Latamque, & sudibus præcinctam ad labra præustis.
 Hæc dum Grajungenæ properant, urgentque per agros
 Dii Jovis in templo, & stellantis vertice Olympi
 Adspectant opus immensus, miserosque labores,
 420 Miranturque: altum fundens sed pectore questum
 Quassator terræ Neptunus farier infit:
 Jupiter Omnipotens, quisquamne sub ætheris axe
 Præterea fuerit, Divum qui numen adoret,
 Supplicibusque vocet votis? viden' ardua quantum
 425 Mœnia consurgunt? quanto distenditur ingens
 Fossa loco? Et tantum contemptio numine Graii,
 Auspiciisque Deum, solitis & honoribus audent?
 Artifices ingens in cœlos gloria tollet
 Qua lux cumque amplis diffunditur aurea terris;
 430 Nos vero indecores, nec jam membrabitur ultra
 Ore hominum, quem nos murum, & crinitus Apollo
 Laomedonti olim ad magnam construximus urbem.
 Dixerat, iratus contra sic Jupiter inquit:

V. 404. *Nec minus & mœsti.* Conglobatae hic Virgilianæ lo-
 quitiones, & hemistichia ex citato lib. II.

V. 423. *Præterea.* Simili sensu apud Maronem in I.

„ Et quisquam numen Junonis adoret... Præterea?

V. 431. *Quem nos murum.* Græcismus sicut ille quam *Urbem*
statuo, & alia apud Latinos. De hoc muro Ovidius, & nos infra.

Neptune armipotens, tene hæc indigna profari?
 435 Non etenim Divum multo imbecillior alter,
 Tale loqui, aut animo auderet versare silenti.
 Gloria tuta tua est, quam lux micat aurea late,
 Quumque iterum patrias Graii vertentur ad urbeis
 Mœnia tu ista manu, & sævo perrupta tridenti
 440 Merge mari, & multa magnum tege litus arena,
 Grajorum ut pereant nomenque, operumque labores
 Talia cœlicolæ mutuo sermone serebant.
 Nox ruit interea, perfectisque undique cœptis
 Obtruncantque boves, & per tentoria Graii
 445 Optatis se onerant dapibus. Forte æquore ab alto
 Lemnoque appulerant puppes, & vina vehebant
 Jasonides Euneus has miserat, inclytus Euneus
 Quem pulchra Hypsypile peperit de Iasone quondam.
 Ille cados bis centenos Agamemnoni Atridae,
 450 Atrideque tibi dederat, Menelae, ferendos.
 Ergo turmatim properant ad litora Achivi.
 Et bobus, aut ferri, atque æris fulgente metallo,
 Pellibus aut pulchris, vel servis unus emebant
 Quisque sibi, & tota celebrant convivia nocte.
 455 Stant vigiles pariter Troes, sociique per urbem.
 Providus at cœli de culmine Jupiter alto
 Crebra tonans strepitu horrisono terrebat Achivos.
 Diriguere metu, atque in humum liquefianta vina
 Fundebant pateris taciti, nec sumere quisquam
 460 Ausus, quin Superum libasset pocula Patri.
 Stratis deinde cubant: fessos sopor occupat artus.

V. 452. *Et bobus.* Permutatio antiquissima forma commercii, ut alibi.

V. 452. *Aut ferri.* An nummi, seu sigillata pecunia Homeri, aut saltem belli Trojani tempore in usu fuerint disputatione alii. Vide quæ ad lib. 23. Hic ego ferrum, atque æs non signatum, sed appensum intelligo, quod pecuniæ vicem gerebat.

V. 457. *Crebra tonans.* Quasi futurorum malorum præsagia iis ostenderet. Tonitrua enim, maxime si a destra coeli parte, atque ingeminata erant, infasta habebantur.

LIBER OCTAVUS.

ARGUMENTUM.

Jupiter quum Diis interdixisset neutri exercituum auxiliari
 in Idam descendit, & prius a quo Marte pugnantes, mox
 inferiores Græcos Trojanis statuit. Junonem, & Miner-
 vam in auxilium Græcis profectas Iris detinet Jove jubente.
 Hector vespere facto in campo concionatur.

Amque Aurora polo, crocea que in veste rubescit,
 Conciliumque Deum genitor qui fulmina tor-
 quet
 Sublimem vocat in sedem omnipotentis Olympi.
 Consedere omnes taciti, sicque incipit ipse:
 5 Accipite hæc, Divi, atque animo mea figite dicta.
 Non Dea, non Deus hæc quisquam rescindere tentet.
 Sic volo, sic jubeo: vos jussa capessere fas est.
 Nec Danais ullus, nec Teucris æthere ab alto
 Auxilium ferat in pugna, aut multatus acerbo
 10 Vulnera, siderea serus remeabit in arceis,
 Aut ego correptum in pallentia Tartara mittam
 Ab cœlo procul, ac terris, qua immane barathrum;
 Ferratæque fores stridentes cardine aheno,
 In præcepste patens tantum tenebrosa vorago,
 15 Quantus ad æthereum cœli suspectus Olympum.
 Noverit & quantum mea magna potentia vireis
 Cunctorum exsuperat Divum. Aut si forte periculum
 Audetis tentare, agite ex æthere summo

V. 7. *Sic volo.* Hemistichium Juvenalis. Sat. 6.

V. 14. *In præcepste.* Uti expressit Virgilii in 6.